

'Ondernemers blij, gemeente blij, wij blij'

Zelf geen plek voor zonnepanelen of je dak ligt al vol? Dan is lid worden van een energiecoöperatie een mogelijkheid om duurzaam je eigen stroom op te wekken. Het vraagt wel wat 'energie' van de burgers, die zich vrijwillig hiervoor inzetten. Provincies en Rijk trekken als stimulanzen de portemonnee.

In 2018 betrof dierenspecialistzaak 'Heems sinds 1822' in de Havenstraat in Heemstede een nieuw pand. De winkel heet zo om te benadrukken hoe lang de familie Heems de zaak al bestiert. De zoon van Jos Heems loopt al warm, om als zesde generatie het stokje over te nemen. En nee, de achternaam Heems heeft niets met zijn woonplaats te maken. „Ik ben een mug, geboren Haarlemmer, daar komt onze familie vandaan.”

In de winkel staan nogal wat stroomgebruikers, neem alleen al de aquaria waarvan het water voor de tropische vissen op 24 graden gehouden wordt. „Mijn broer en ik zagen maandelijks de energierekening en dachten al langer over zonnepanelen. Het dak van het oude pand was te slecht maar toen we hier nieuwbouw pleegden, was 'kan dat hier en werkt dat?' de eerste vraag die we stelden. De staalconstructie van het dak is zwaar genoeg voor de panelen omdat het op veel water is berekend. En op sneeuw zoals we dit jaar hebben gemerkt!”

Heems' drijfveer is ideologisch, niet financieel. Gastvrij liet hij Zon op Heemstede 240 zonnepanelen op zijn dak leggen, het zevende project van de lokale energiecoöperatie. Twaalf panelen van Heems, de rest is eigendom van de leden elders in Heemstede. „Bizar, zoveel leuke reacties als je krijgt. Ik hoor klanten vaak zeggen: 'Van mij liggen er een paar panelen op dit dak'. En 99 procent van mijn klanten is al positief gestemd, want ze zijn met hun huisdier bezig. Dat maakt ons vak juist zo leuk!”

Klanten zien in de winkel op een computerscherm hoeveel CO₂-uitstoot het dak bespaart. De opgewekte stroom gaat de winkel in en wat overblijft het net op. Egbert Dijkstra is voorzitter van Zon op Heemstede. „Veertig van onze leden hebben allemaal een stukje van het dak, zou je kunnen zeggen.

Vera van Vuuren, voorzitter van de Noord-Hollandse Energie Coöperatie.

De panelen zijn van de coöperatie en de opbrengst wordt verrekend met het stroomverbruik van de leden thuis. En we reserveren een deel van de opbrengst voor onderhoud.” In het plus-minnen met de opbrengst wordt ook met belasting geschoven. „Leden krijgen via hun energieleverancier de door hen betaalde energiebelasting terug. Die regel wordt de komende jaren afgebouwd, omdat zonnepanelen steeds goedkoper worden. Gelukkig komt er een eenvoudiger subsidieregeling voor in de plaats.”

Vrijwilliger

Zoals de bestuurders van alle coöperaties in ons land is hij vrijwilliger. Omdat burgers niet altijd de benodigde kennis en kunde hebben, moeten ze die in kunnen huren. De provincies Utrecht, Noord- en Zuid-Holland en Noord-Brabant leggen (opnieuw) miljoenen apart voor de burgercoöperaties, die uit de provinciale potten en fondsen kunnen putten om onderzoek te laten doen.

„Het fonds is bedoeld voor de voorbereiding. Waar kan het? Wie kunnen er mee doen? Kortom, de ledenwerving”, legt de Zuid-Hollandse energiegedepueteerde Be-

Op het dak van Heems sinds 1822: Hanneke Lankveld en Egbert Dijkstra van Zon op Heemstede en Jos Heems op wiens dak de 240 zonnepanelen liggen.

FOTO'S PETER SCHAT

rend Potjer (GroenLinks) uit. „In het Klimaatakkoord is afgesproken dat de helft van de projecten in handen komt van de burgers, lokaal eigendom noemen we dat. Zodat niet alleen de grote bedrijven aan de energietransitie gaan verdienen.”

Voor Dijkstra weegt klimaatbewustwording zwaarder dan geldelijk gewin. „We presenteren ons niet als investeringsmaatschappij, hoor. Daar besteed ik mijn vrije tijd niet aan. Dat wat wij opwekken niet door CO₂-uitstotende centrales hoeft te worden opgewekt, daar doen wij het voor.”

Wachtlijst

Ook voor Hanneke Lankveld is terugdringen van de CO₂-uitstoot de motivatie om in het bestuur te stappen. Ze meldt dat er zo'n zestig tot zeventig huishoudens in Heemstede op de wachtlijst staan. „We zouden zo nog 750 panelen kunnen plaatsen.” Maar waar? Uit gesprekken met hockeyclub Alliance bleek vorige week dat het dak van het clubhuis geen panelen kan al dragen. Vorig jaar ketste een plan af voor zonnepanelen op Atheneum College Hageveld. Het kwam verkeringsstechnisch niet rond. Een deel van tienduizend euro provinciesubsidie dekte niettemin gemaakte kosten. Spuieren Lankveld en Dijkstra doorlopend in Heemstede naar platte daken van enige omvang? „Nee hoor, dat doen we gewoon op Google Maps”, lacht Dijkstra. „De gemeente heeft ook een open oog, we kijken nu naar parkeerterreinen,

Geld voor expertise

Burgers investeren steeds vaker collectief in installaties voor duurzame energie, zoals zonnedaken en windmolens. Voldoende menskracht en expertise is voor deze burgercollectieven vaak een knelpunt. Provincies lossen dat op door geldkranen open te draaien. Zuid-Holland en Utrecht sluiten aan bij een Ontwikkelingsfonds waarin ze elk een miljoen stoppen, aangevuld door per provincie een miljoen van het ministerie van EZK. Leningen hieruit hoeven niet te worden terugbetaald als projecten niet doorgaan. Noord-Holland stelt in 2021 en 2022 per jaar 500.000 beschikbaar. Die provincie gaf vanaf 2018 al 14 keer subsidie. Omdat de energiecoöperaties tevreden zijn over deze regeling gaat Noord-Holland op deze voet door. Het Ontwikkelingsfonds moet zichzelf nog bewijzen. Mocht de regeling over een paar jaar succesvol blijken, dan kan Noord-Holland altijd nog overwegen om aan het fonds deel te gaan nemen.

dat bij het zwembad bijvoorbeeld.”

Het verbaast Heems dat niet heel Heemstede op de wachtlijst staat. „Als ze slim zijn zou je dat toch wel verwachten.” Zon op Heemstede heeft echter nooit aan werving gedaan. Die behoefte is er ook niet, plekken voor panelen vinden is al lastig genoeg. Dijkstra: „Al neemt de belangstelling voor duurzame energie toe in de maatschappij, ik zie ondernemers zeg te vaak afhaken als ze inzien dat ze er niet rijk van worden. Je moet dit doen om de duurzaamheid, niet voor het geld.” Maar, er is wetgeving in aantocht, die gemeenten meer in handen geeft om hergebruik van daken af te dwingen. „En panelen op het dak van je bedrijfsgebouw gaan meetellen voor je energielabel, ook als ze van een coöperatie

zijn.” Dat in de samenleving de waardering voor ondernemers die waarde toevoegen aan de lokale economie, maakt het belangrijker voor lokale ondernemers zich als zodanig te profileren. „Waarom ook niet, wat doen ze anders met hun dak?”

Lankveld: „Van daken die niet lukken, word je wel verdrietig. Nieuwe projecten kosten ons veel tijd. Dit was een leuk project bij Heems. Blijje ondernemers, blijje gemeente, wij blij.”

Stolpboerderijen

Blij met de subsidie van de provincie Noord-Holland is ook Vera van Vuuren, voorzitter van de Noord-Hollandse Energie Coöperatie (NHEC) en evenals de bestuurders uit Heemstede vrijwilliger. „We zijn met verschillende dingen

bezig waarvoor we subsidie kunnen gebruiken. Bijvoorbeeld of we op het bedrijventerrein in 't Zand zonnepanelen kunnen plaatsen. We moeten toch mensen inhuren om een businessplan te maken en marketing te doen. Ook onderzoeken we of zonnepanelen bij stolpboerderijen kunnen. Of dat er windmolentjes mogelijk zijn voor de boerderij en wat buren er omheen. Gaat om molentjes van 15 meter masthoogte die door de provincie sinds kort zijn toegestaan. We zouden daar graag een pilot mee doen. In Groningen zijn er best veel van, maar hier nog niet. Het is klein, helemaal niet in verhouding met de grote 3 MW windturbines. Wel beter in het landschap in te passen. Horizontale molens, hebben we ook naar gekken. Maar bij de meeste van die kleine moet je bij wijze van spreken zelf de stroom aanzetten om ze te laten draaien.”

Energiecoöperaties

Noord-Holland telt 85 burgercollectieven en Zuid-Holland 87 energiecoöperaties. In Utrecht zijn het er 75. 40 coöperaties en 35 buurtinitiatieven, want die zijn er ook. Bijvoorbeeld in straten waar bewoners collectief hun huizen isoleren, zonnepanelen neerleggen of windmolens plaatsen.

Dirkshorn en Waarland, die samen 6.600 zonnepanelen hebben, met Liander afspraken te maken over terugleveren.”

Er is nog een wereld te winnen, ook wat het project Poldermolen betreft in Hollands Kroon. Daarvoor heeft NHEC een aparte coöperatie opgericht, met vijfhonderd leden die één grote turbine willen plaatsen. De gemeente Hollands Kroon laat wel honderd windturbines van Vattenfall komen, maar weigert de grond te leveren voor de Poldermolen. „Beetje raar, we hebben zelfs al een vergunning, provincie en Rijk stimuleren dat bewoners hun eigen energie opwekken en de gemeente dwarsboomt dat op haar beurt.”

Peter Schat

COLUMN

Blik op de kleuter leert: een nieuwe generatie feministen is geboren

Hebben alle jongens piemeltjes?, vraagt de kleuter, terwijl ik uit bed stap. Mijn lichaam is nog niet klaar voor een nieuwe week en mijn hersenen werken op 30 procent maar gelukkig weet ik wel het antwoord op de eerste vraag van de dag.

„Nee. Niet alle jongens hebben piemeltjes. Sommige jongens hebben vagina's. En sommige meisjes hebben piemels.” De kleuter knikt tevreden. „En sommige mensen hebben zowel...” begin ik, maar de kleuter is alweer met andere zaken bezig. Haar zusje is een parkietje en ze moet gevoerd worden. „Kom maar parkietje!” roept ze tegen de peuter, die met ingetrokken armpjes en haar snuitje omhoog achter haar grote zus aanspringt. Ik vouw het onderwerp LGBTQ-emancipatie weer op, trek mijn sloffen aan en waggel naar de douche.

Beneden kijkt mijn kleuter op de Vastentijdkalender. „Wat staat er vandaag op?” Het is maandag en dus eigenlijk de dag waarop we 'iets liefs voor de dieren' doen tijdens de veertig dagen voor Pasen. Maar we lopen een beetje achter. Want vorige week, op de dag dat mijn 5-jarige weer 'iets liefs voor zichzelf' mocht bedenken, stond 'leren breien'.

Als je onze avonturen rondom Wally het Wollen Schildpad hebt gevolgd, weet je dat ik pas later in mijn leven (lees: de afgelopen 1,5 jaar) heb leren handwerken. Voor de planeet, zodat we onze eigen kleding kunnen repareren en we weet oit maken. En voor mijn kleuter, die enorm van handwerken houdt. Al de hele vastentijd kijk ik met een mengeling van angst en tegenzin naar de breidag op de kalender. Maar nu is de dag gekomen en weer voorbijgegaan en moet ik echt aan de bak.

In mijn hoofd ga ik een paar alternatieven langs. Misschien kunnen we aan handenarbeid doen, in plaats van handwerken? Maar ze kan al lang schroeven, timmeren, slijpen en zelfs een beetje zagen. Mijn dochter wil gewoon leren breien. Dus ik zoek een YouTube-filmpje op (je weet wel, de plek waar je als opvoeder op terugvalt als je eigen kennis en kunde tekortschieten) en samen kijken we naar de handen van een mevrouw met een lieve stem.

De eerste rij is zo gemakkelijk dat we blinken van zelfvertrouwen. Bij de tweede rij leer ik de kleuter in plaats van breien een reeks nieuwe scheldwoorden. Oud zeer denk ik, van de eerste klas op Curaçao, toen de handwerkjuffrouw mijn werkje uittrok omdat ik een paar steken had laten vallen. Ik heb een keer bordkrijt in haar koffie gedaan. We staan quitte.

Met opgetrokken schouders en ingehouden adem hang ik boven de kleuter terwijl ze haar steken zet met breivorken en wol uit de kringloopwinkel. „Insteken, omslaan, doorhalen, af laten glijden.” Mijn stem klinkt net zo kalm als de mevrouw in het YouTube-filmpje. Maar zodra er iets losschiet ('Wat was dat! Wat ging er los? Wat is er gebeurd!'), schiet mijn stem vier octaven omhoog.

Drie kwartier later hebben we zowaar een lapje van tien bij vijf centimeter. Mijn dochter is diep gelukkig. Een nieuwe generatie feministen is geboren.

KARI VAN DER HEIDE

Kari van der Heide is moeder van twee meisjes en getrouwd met een vrouw. Kari is auteur van 'De groene mama, een handboek voor milieuvriendelijk leven en opvoeden'.

Ze geeft dagelijks groene tips op columsbykari.com en op Instagram (@karivdheide). Iedere zaterdag schrijft ze hier over haar leven als groene mama.

DIT KUN JIJ DOEN

Afbreekbare mondkapjes mét bloemenzaadjes

Het is het nieuwe afval: rondslingerende mondkapjes. Onderzoekers schatten in dat er wereldwijd elke maand maar liefst 129 miljard mondkapjes worden gebruikt. Waarvan een deel achteloos wordt weggegooid. Met de 100 procent biologisch afbreekbare mondkapjes met bloemenzaadjes van grafisch vormgever Marianne de Groot-Pons moet dat niet langer een probleem zijn.

Mondkapjes zijn het nieuwe zwerfafval. ARCHIEFFOTO

Het vinden van volledig afbreekbaar materiaal bleek een hele zoektocht. Maar is geslaagd te noemen. Uiteindelijk maakte De Groot de mondkapjes van rijstpapier waarvan ze na twee weken geen spoor meer terug kon vinden in haar tuin. De mondkapjes zijn niet alleen volledig afbreekbaar, maar er zitten ook bloemenzaadjes in het papier, die goed zijn voor de bijen en insecten en dus voor de biodiversiteit. „Het is natuurlijk niet zo dat je die mondkapjes nu zo maar overal op straat kan gooien en dat er dan spontaan overal bloemen-

weiden ontstaan,” zegt ze op Hetkanwel.nl. „Net als gewone zaadjes hebben ook deze liefde, aandacht en water nodig en speelt het seizoen mee waarin je ze 'zaait'. Zie voor meer informatie: mariebeebloom.com